Власюк Р.А. https://orcid.org/0000-0002-2154-2816
Машталер І.І. https://orcid.org/0000-0001-5033-2562

ФОРМУВАННЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Анотація. *Аналіз наукової літератури дозволив нам визначити різні підходи до трактування поняття олімпійської освіти та виокремити олімпійські цінності, як її складову. У статті розглянуто питання реалізації основних напрямків впровадження олімпійських цінностей в процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Визначено, що їх реалізація сприятиме формуванню у майбутніх учителів фізичної культури професійних знань, умінь і навичок, становленню їх як особистостей здатних до поширення ідей олімпізму.*

Ключові слова: *олімпійська освіта, олімпійські цінності, студенти, майбутні учителі фізичної культури.*

Abstract. *Analysis of scientific literature allowed us to identify different approaches to interpreting the concept of Olympic education and to identify Olympic values as its component. The article considers the issue of implementing the main directions of introducing Olympic values into the process of training future physical education teachers. It was determined that their implementation will contribute to the formation of professional knowledge, skills and abilities in future physical education teachers, their development as individuals capable of spreading the ideas of Olympism.*

Keywords: *Olympic education, Olympic values, students, future physical education teachers.*

Актуальність теми дослідження. У сучасних суспільно-політичних умовах, позначених складними викликами для держави, особливого значення набуває забезпечення безперервності морального й духовного становлення молодого покоління. Формування його готовності до активної громадянської позиції, вироблення стійкості до зовнішніх впливів та розвиток критичного мислення. Одним із

перспективних напрямів у цьому контексті виступає олімпійська освіта. Основними її засадами є ідея дружби, взаємної поваги, прагнення до досконалості та миру. Вона розглядається як ефективний інструмент формування світоглядних орієнтирів молоді, сприяє утвердженню фізичної культури, здорового способу життя, а також забезпечує виховання етичних норм поведінки, дисциплінованості та цілеспрямованості.

Виховний потенціал олімпізму та його активне впровадження в освіті відіграє велике значення щодо формування ціннісних орієнтацій особистості. Інтеграція олімпійської освіти в навчально-виховний процес закладів вищої освіти є важливим елементом розвитку гармонійно розвиненої особистості. Важливість такої інтеграції полягає у синергії моральних, культурних і фізичних цінностей, які ґрунтуються на ідеалах олімпізму і є одним із пріоритетних напрямів педагогічної діяльності [4, 5].

Аналіз літературних джерел свідчить, що до сьогодні не існує єдиного визначення поняття «олімпійська освіта».

Так, науковці Р. Науль, М. Крюгер стверджують, що вона поєднує в собі освітню діяльність закладів загальної середньої освіти, спортивних шкіл, спортивних клубів, інтеграцію дидактичних концепцій та ідей миру, гармонійної єдності тіла і духу [7].

Професор М. М. Булатова, під поняттям олімпійська освіта розуміє використання всієї повноти змісту олімпійського руху з його історією, сучасністю, досягненнями, проблемами, протиріччями як важливої складової гуманітарної освіти та гуманістичного виховання [1].

На думку В. М. Єрмолової, олімпійська освіта є багаторівневий спеціально організований педагогічний процес формування гармонійно розвиненої особистості через набуття знань, умінь і навичок, розвиток здібностей, інтересів, потреб та ціннісних орієнтацій, що базуються на гуманістичних ідеалах і цінностях олімпізму, і є складовою частиною загальної освіти [2, с. 37].

Аналіз літературних джерел дозволив виявити, що науковцями розглянуто різні аспекти олімпійської освіти: зокрема розкрито виховний потенціал олімпійської освіти [2], досліджено питання впровадження олімпійської освіти в освітній простір [2, 3]; проаналізовані окремі аспекти олімпійської освіти в освітньому процесі студентів [8]. Однак питання, які пов’язані

з формуванням олімпійських цінностей у майбутніх учителів фізичної культури залишаються актуальними.

Мета дослідження – висвітлити основні аспекти формування олімпійських цінностей у майбутніх учителів фізичної культури.

Методи дослідження. Нами використано такі методи дослідження, як: аналіз, синтез і узагальнення наукової інформації з проблеми дослідження, навчально-методичної літератури та Інтернет джерел. Дослідження виконувалось за планом науково-дослідної роботи кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка на тему: «Теоретико-методичні засади формування фізичної культури здобувачів освіти» (Державний реєстраційний номер: 0125U003533).

Результати дослідження. Олімпійські цінності – це фундаментальні принципи Олімпізму, спрямовані на гармонійний розвиток людини та побудову мирного суспільства. Основні олімпійські цінності базуються на засадах гуманізму, рівності, цінності. До них відносять:

1. Досконалість (Excellence): Прагнення до найвищих результатів, мотивація бути кращою версією себе не лише у спорті, а й у житті, максимальне використання своїх здібностей.
2. Повага (Respect): Визнання важливості чесної гри (fair play), повага до суперників, тренера, суддів, власних меж та принципів, а також дбайливе ставлення до природи.
3. Дружба (Friendship): Об’єднання людей, розуміння та подолання культурних чи політичних бар’єрів. Спорт розглядається як інструмент налагодження взаєморозуміння між народами.

Щоб полегшити розуміння олімпійських цінностей і їх вплив на молоде покоління, Міжнародний олімпійський комітет адаптував і розвинув три головні олімпійські цінності, створивши п’ять тем олімпійської освіти (табл. 1) [6].

Таблиця 1.

Теми олімпійської освіти

Радість від зусиль	**Чесна гра**	**Повага до себе, до інших та до довкілля**	**Прагнення до досконалості**	**Баланс між тілом, волею і розумом**
Молоді люди розвивають і практикуютъ фізичні, поведінковий інтелектуальні навички, випробовуючи себе та один одного у фізичній активності, іграх та спорті.	Концепцію чесної гри спочатку було розроблено в спорті, але її також застосовуютъ у багатьох інших сферах і контекстах поза межами спорту. Вивчення правил чесної гри у спорті може сприяти розвитку та зміцненню подібної поведінки у повсякденному житті.	Коли молоді люди, які живуть у багатокультурному світі, вчаться приймати і поважати розмаїття та практикувати особисту миролюбну поведінку, вони роблять внесок у зміцнення миру та міжнародного взаєморозуміння.	Орієнтація на досконалість може допомогти молодим людям робити позитивний, здоровий вибір і прагнути стати найкращими, наскільки це можливо, у будь-якій справі.	Навчання відбувається одночасно як фізично, так і ментально, а фізична грамотність і навчання через рух сприяють формуванню як духовних, так і інтелектуальних якостей.

На нашу думку, формування олімпійських цінностей у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури може відбуватися протягом усього періоду їх навчання. Так реалізація олімпійських цінностей може здійснюватися, як в циклі дисциплін загальної підготовки так і професійної підготовки шляхом впровадження у:

- теоретичний матеріал навчальних дисциплін окремих питань з історії олімпійського руху, олімпійської спадщини, олімпійських досягнень і сучасних проблем олімпізму та спорту;
- практичні заняття зі спортивно-педагогічних дисциплін олімпійських цінностей, де студенти використовуючи свої здібності будуть здобувати професійні уміння і навички, зростати в особистому розвитку, вчитися поважати і допомагати один одному, знаходити собі друзів;

- педагогічну практику студентами заходів пов’язаних з олімпійськими цінностями поширюючи ідеї олімпізму в суспільстві (проводити з учнями олімпійськи уроки, вікторини на олімпійську тематику, спортивні заходи);
- виховну та спортивно-масову роботу різноманітних олімпійських заходів, організацію зустрічей з відомими постатями у спорті та тренерами;
- наукову роботу тем індивідуальних науково-дослідних завдань, творчих завдань на олімпійську тематику, створення наукових гуртків, написання курсових робіт, підготовка тез та статей, участь у наукових заходах на олімпійську тематику: олімпіадах, конференціях тощо.

Висновки:

1. Ефективність інтеграції олімпійських цінностей в навчально-виховний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури сприятиме формуванню патріотичної свідомості молоді.
2. Гармонійне поєднання фізичного та морального виховання в освітньому процесі сприятиме усвідомленню студентами спорту та фізичної активності, як чинника єдності та самореалізації у суспільстві.
3. На даний час є важливим впровадження олімпійських цінностей в підготовку майбутніх вчителів фізичної культури, що сприятиме формуванню у них професійних знань, умінь і навичок, та становленню їх як особистостей, здатних до впровадження олімпійської освіти серед різних верств населення.

Список літератури.

1. Булатова М., Бубка С., Платонов В. Олімпійський рух. Історія і сучасність: у 2 кн. Київ : Олімпійська література 2021, Т. 1. 648 с.
2. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. Київ : Національний олімпійський комітет України, 2011. 335 с.
3. Іваненко Г.О. Організаційно-методичні засади інтеграції олімпійської освіти в освітній процес студентської молоді [дисертація]. Київ: Національний університет фізичного виховання і спорту; 2021. 228с.
4. Олімпійський рух в Україні: історія і сучасність. / Булатова М. М., Бубка С. Н. та ін. Київ. 2021. 304 с.

5. Радченко Л., Єрмолова В., Кроль І. Олімпійська освіта – складова національної системи освіти. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. 2024. № 12(185). С. 162–165. DOI:10.31392/UDU-nc.series15.2024.12(185).
6. Основи навчання олімпійським цінностям. Створено Олімпійським фондом культури та спадщини Міжнародного олімпійського комітету Лозанна, Швейцарія. URL: https://share.google/lhv5EpPp7HmJSK2zI
7. Naul R. Olympic pedagogy as a theory of development of ethical and humanistic values in education. 9th International Session for Directors of National Olympic Academies. 1-8 June 2007. / Proceedings. International Olympic Academy, 2009. P. 27–40.
8. Radchenko Lidiia, Ivanenko Halyna, Krol Iryna, Biletska Viktoriia, Yasko Liliia, Kozhanova Olga, Ermolova Valentina, Diomina Aliona. Interactive technologies during implementation of the Olympic education into the student educational process. Pedagogy and Psychology of Sport. 2021; 7(1):135146. DOI: 10.12775/PPS.2021.07.01.009